

Костюшко Олег Петрович, здобувач
кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ АНГЛІЇ

В країнах Центральної та Східної Європи до початку ХХ століття утвердилася в основному централізована модель управління поліцією, де взаємозв'язок і взаємодія між муніципальними та правоохоронними органами залишалися і залишаються вельми слабкими. Британські вчені виділяють окремо адміністративно-поліцейську діяльність муніципалітетів щодо забезпечення правопорядку, обґрунтовуючи це формальними критеріями і акцентуючи увагу на загальносоціальному інтересі (захист прав особистості, приватної власності). Головною відмінною рисою цієї діяльності є її органічний зв'язок з політикою держави, центральне місце в якому займає охорона економічних і політичних засад держави. Такі політично нейтральні служби, як муніципальна пожежна охорона, займають тут другорядне становище. У зв'язку з цим, зазначає Г. В. Барабашев, максимальна орієнтація на інтереси приватного підприємництва перетворює муніципальні адміністративно-поліцейські функції в тіньову, непопулярну сторону місцевого управління в сучасній державі [1].

До тридцятих років ХІХ ст. Великобританія не мала організованої поліцейської системи. В Англії та Уельсі існували тоді місцеві суди і, відповідно, судді, які призначали одного або декількох констеблів для кожного міста і сільського приходу. Констеблі, в свою чергу, призначали заступників і помічників, які повинні були забезпечувати правопорядок. У Лондоні поліція в самоврядних частинах міста створювалася муніципальними, а іноді навіть парафіяльною владою. Створені таким чином поліцейські загони діяли виключно під повним контролем місцевої влади. Серед окремих поліцейських сил Лондона особливе становище займала поліція Боу-Стріт, яка з'явилася ядром столичної поліції. Такий стан обумовлювалося тим, що Лондон був не тільки місцем перебування монарха, парламенту і уряду, але одночасно і суспільно-політичним центром Великобританії [2].

В Англії та Уельсі (пізніше в Шотландії) інтенсивно розвивалися процеси становлення і зміцнення місцевого самоврядування і, відповідно, децентралізації поліції. Керівництво з XIV ст. було зосереджене в руках «світової» юстиції в особі місцевих суддів-дворян. Саме вони несли відповідальність за здійснення в місцевому масштабі древньої королівської прерогативи підтримки правопорядку. До XIX в. поліцейські функції покладалися безпосередньо на громадян: кожен домовласник давав клятву сприяти правосуддю і зобов'язаний був рік відслужити в якості констебля.

Наступний етап розвитку муніципальної поліції в Великобританії пов'язаний з прийняттям у 1829 р Закону про створення в Лондоні столичної поліції (поліції метрополії). Особливо велике значення мало те, що реорганізації піддавалася муніципальна поліція найбільш важливої частини країни – її столиці.

У 1835 р. британський парламент видав Акт про муніципальні корпорації, який привів муніципальні поліцейські формування Англії і Уельсу у впорядковану систему. Згідно з цим законом рада кожного міста, що має місцевий поліцейський загін, повинна була створювати на виборній основі наглядовий комітет, який наділявся правом «видавати інструкції для членів поліції і визначати їх обов'язки». У розвиток зазначеного акта в 1856 р. був прийнятий Закон про муніципальної поліції графств і міст, які мають право самоврядування. Він передбачав створення на місцях спеціальних інспекторатів Міністерства внутрішніх справ, які контролюють роботу місцевих поліцейських формувань [3].

У провінційних містах Англії, Шотландії та Уельсу складалося зовсім інше становище, хоча стан злочинності там в XIX – початку XX століття був приблизно такий, як і в Лондоні, а місцеві поліцейські сили, крім того, відрізнялися неорганізованістю і слабкою підготовкою. Тільки в кінці XIX століття система управління поліцейськими силами в Великобританії знайшла впорядковану структуру. Між урядом і регіональною владою була остаточно розмежована компетенція по керівництву місцевими поліцейськими загонами. Професійна поліцейська служба, що склалася спершу в Англії, була

обгрунтована насамперед політичними причинами і створювалася в першу чергу для посилення захисту приватної власності. Організація професійної поліцейської діяльності в Англії в першій половині XIX ст. була, основною причиною муніципальних реформ середини століття, в т. ч. модернізації міського самоврядування, яке на той час перебувало в такому занепаді і настільки було вражене корупцією, що не було здатне забезпечити поліцейський захист [4].

Пізніше почалося об'єднання дрібних і розрізнених місцевих поліцейських загонів. Перші правові акти в галузі місцевого самоврядування, які поклали край початку об'єднання поліцейських сил, були прийняті в кінці XIX століття. У 1877 р. був прийнятий новий Закон про муніципальні корпорації, а в 1888 р. – Закон про місцеве управління.

У 1829 р. лондонська муніципальна поліція, найважливіша частина британської поліції, була підпорядкована безпосередньо міністру внутрішніх справ.

У Шотландії централізована муніципальна поліція була створена в деяких містах ще до того, як це було зроблено в 1829 р. в Лондоні. Ця поспішність в централізації поліцейського управління в Шотландії пояснювалася прагненням англійської буржуазії зміцнити свій вплив в цьому районі, послабивши, зокрема, залежність поліцейських від місцевої влади. Перший загальний Закон про шотландської поліції був прийнятий в 1833 р. Він дозволяв великим містам мати поліцейських комісарів, які мають право призначати поліцейських офіцерів і видавати правила для «охорони». Положення цього Закону поширилися і на інші міста. Закон 1892 року про поліції Шотландії встановив, що поліцейські загони управляються виборними органами міст.

Отже процес розвитку і становлення муніципальної поліції Великобританії характерний тим, що поліцейські загони країни, у тому числі муніципальні, повільно, але неухильно підпадали під вплив центральних державних органів.

Список використаних джерел

1. Барабашов С.К. Местное самоуправление в механизме реализации публичной власти в Англии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.vuzlib.com>.

2. Chandler j. A. local government today. politics today. third ed. uk, manchester & new york. manchester university press, 2001 p. 21, 25, 32.

3. Савенко С.В. Полиция Англии (основные черты организации и деятельности) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://jurfak.univer.kharkov.ua/>.

4. Климов О.Г. деятельность шотландская полиции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://bdpu.org/zbirnuk_tez.html.

5. Заверюхин П.Р. Муниципальная полиция Шотландии, важнейшая часть британской полиции) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.univer.com/>.